

Bojana Marković

PRIDJEVSKE SINTAGME TIPGA GOL GOLCAT U JEZIČNIM PRIRUČNICIMA I RJEČNICIMA HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA I ČAKAVSKOGA NARJEČJA

Bojana Marković, *Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Zagreb, pregledni rad*

UDK 811.163.42'367.623
811.163.42'374'367.623

U radu se raspravlja o pridjevskim sintagmama tipa gol golcat. Istražuje se njihov položaj unutar norme hrvatskoga standardnog jezika i način obrade u raznim jezičnim priručnicima (pravopisima, gramatikama, frazeološkim radovima te u općim, frazeološkim i dijalektnim rječnicima). Proučavaju se i dosadašnji nazivi toga tipa pridjevskih sintagmi. Istraživanje se temelji na primjerima iz priručnika i rječnika hrvatskoga standardnog jezika i na onima iz čakavskoga narječja, a pokazalo se je da je njihova obrada često nesustavna i da se upotrebljava više naziva za istu pojavnost. Predlaže se da se sintagme tipa gol golcat nazivaju elativima te da se u gramatikama obrađuju na tvorbenoj razini, a u rječnicima unutar vlastite natuknice.

Ključne riječi: *pridjevske sintagme tipa gol golcat; elativi; jezični priručnici; hrvatski standardni jezik; čakavsko narječje*

1. Uvod

Pridjevskim sintagmama tipa *gol golcat* hrvatski je znanstveni interes po prvi put posvećen prije tridesetak godina u frazeološkome radu Antice Menac (Menac 2007).¹ Nedugo zatim, njima se s jezično-povijesnoga gledišta bavila Milka Ivić, koja, iako piše o srpskohrvatskome / hrvatskosrpskome, u svome radu daje gotovo sve primjere iz djela hrvatske književnosti (Ivić 1995). Toj se problematici pristupilo i s gledišta tvorbe riječi (Babić 2002, Marković 2009), a relativno nedavno i s gledišta tipološke lingvistike

¹ U knjizi *Hrvatska frazeologija* iz 2007. godine nalazi se ranije objavljen autoričin rad: "O tautološkim frazeoschemama". *Iz frazeološke problematike*, ur. A. Menac, Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1980., str. 17-46.

(Matasović 2006², Marković 2007 i 2010). Međutim, u spomenutim je radovima izostala obrada sintagmi tipa *gol golcat* u okvirima norme hrvatskoga standardnog jezika te nije utvrđeno kojemu funkcionalnom stilu pripadaju, niti hoće li se obrađivati na razini morfologije, tvorbe riječi ili leksikologije (frazologije). Nadalje, nije utvrđena njihova zastupljenost u hrvatskim dijalektima, a također za njih nije prihvaćen jedinstven naziv, nego ih u literaturi supostoji desetak. Svrha je ovoga rada, koliko je to moguće, razriješiti naznačene probleme.

Na početku valja ukratko reći što se o pridjevskim sintagmama tipa *gol golcat* u znanosti znade. Pretpostavlja se da su u vrijeme 16. i 17. stoljeća govornici primorskih gradova (npr. Marin Držić, Andrija Vitaljić i dr.), uz pridjev kojim žele nešto opisati, počeli dodavati sinonim radi pojačanja značenja. Kada je jedan od tih sinonima postao pridjev *krcat* (npr. *pun krcat*),³ vjerojatno su od njega i drugi sinonimni pridjevi preuzeli sufix *-cat* (npr. *pun puncat*), a analogijom se takva tvorba prenijela na slične pridjeve (obično na jednosložne pridjeve koji završavaju na sonant: *gol golcat*, *nov novcat*, *sam samcat* itd.). Pretpostavlja se i da su dubrovački trgovci tu vrstu novotvorbe proširili na sjever, u područja u kojima je stanovništvo niz godina bilo u doticaju s turskim jezikom, a zato jer je u turskome tautološka tvorba s ciljem pojačavanja i naglašavanja značenja vrlo česta, turski je jezik, svojim postojanjem na tim područjima, takvu tvorbu poticao (v. Ivić 1995: 327-330). S vremenom se model proširio i na neke dvosložne pridjeve koji završavaju na sonant⁴ (*jedan jedincat*, *mrtav mrtavcat*, *pijan pjancat*⁵, *zelen zelencat*⁶), ali i na pridjeve koji završavaju kojim drugim suglasnikom, i to bez promjene u sufixu (*puka pukcata*⁷), ili s modifikacijom sufixa radi lakšega izgovora: *-acat* (*čist čistacat*, *isti istacati*, *sit sitacat*, *žut žutacat*) te *-cijat* (*svako svakcijato*⁸). Pridjevske sintagme tipa *gol golcat* prepoznate su kao zanimljiv primjer reduplikacije (koja općenito nije svojstvena hrvatskomu jeziku), gdje prvi pridjev intenzivira značenje drugoga, istovremeno se s

² Autor mi je poslao rukopis svojega rada (prvotno objavljenoga na internetskoj adresi <http://www.hrvatskiplus.org/>) te mu ljubazno zahvaljujem.

³ Sanja Vulić pronalazi primjer *peĭn krcat* u pjesničkoj zbirci pisanoj vrbničkom čakavštinom (Vulić 2009: 186) te isti primjer prilikom terenskoga istraživanja toga govora (*peĭn krcat*), dakle u arhaičnome čakavskom govoru.

⁴ Većina je primjera preuzeta iz Marković 2007, a ako nije tako, u bilješkama je dan podatak o njihovu izvoru.

⁵ Primjer je preuzet iz Menac 2007: 57 i jedino je tamo potvrđen.

⁶ Primjer je preuzet iz Matasović 2006: 2, a pronađen je i u Riznici Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (<http://riznica.ihj.hr/>): “– Zorka – bez vokativa i epiteta zavapi Petar osjetivši zacijelo da ono s visokim tlakom i nije hipohondrija, zelen-zelenat kao Lorca u prijevodu – Zorka, nemojte...” (Ivan Kušan, *Toranj*, Večernji list, 2004).

⁷ Na tome primjeru zahvaljujem Alemku Gluhaku koji me uputio na pripovijetku Darija Juričana u kojoj piše: “Osjetio olakšanje. Bestidnost. Puku pukcatu slobodu.” (Večernji list, 3. 10. 1999).

⁸ Primjer je iz znanstvenoga funkcionalnog stila: “U tom, dakle, triteuhu hrvatske antroponomastike nahodi se svako svakcijato hrvatsko prezime kako je ustanovljeno popisom iz 2001. g.” – Jurica Budja, “Kaleidoskop hrvatske antroponomastike” (prikaz knjige Petra Šimunovića, *Hrvatska u prezimenima*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2008.) (Budja 2010: 429).

njime slažući u rodu (v. Matasović 2006: 3).⁹ Međutim, potvrđeni su i primjeri u kojima dolazi samo drugi dio pridjevske sintagme, npr. u književnim djelima Augusta Šenoa,¹⁰ i ondje je o sintagmama bespredmetno govoriti. Prije nego započnemo raspravu o lingvističkome nazivu promatrane problematike, valja još reći da se u literaturi često govori o pripadanju pridjevskih sintagmi tipa *gol golcat* razgovornomu, ili čak kolokvijalnomu stilu standardnoga jezika (npr. Menac 2007: 57). Ipak, izvori gore spomenutih primjera pokazuju da ih možemo naći i u razgovornome, i u književno-umjetničkome, i u publicističkome, ali i u znanstvenome funkcionalnom stilu hrvatskoga standardnog jezika.

2. Naziv pridjevskih sintagmi tipa *gol golcat*

Svojstvo iskazano pridjevskim sintagmama tipa *gol golcat* zastupljeno je u najvećoj mogućoj mjeri, ali ne u stupnjevitu odnosu naspram kojoj drugoj mjeri (kao što je to kod komparativa ili superlativa), već apsolutno, te se shodno tomu te sintagme često nazivaju **apsolutnim superlativima** (v. npr. Skok 1971: 267, Ivić 1995: 319, Marković 2007: 150). Isti se naziv upotrebljava i za pridjeve kojima je značenje pojačano dodavanjem prefiksa *pre-* (npr. *prebijel*, *prejak*, *premudar*), a kojima se također izražava visok stupanj koje osobine bez usporedbe s drugima.¹¹ Pritom ne smijemo zanemariti značenjsku razliku između *premoderan* i *pre-moderan*, gdje prvi primjer govori da je što jako moderno, a drugi da je što suviše moderno, npr. *Taj ti je kaput premoderan*, tj. *Tvoje su ideje pre-moderne za vrijeme u kojem živiš* (usp. Badurina–Marković–Mićanović 2007: 155). Jedino se prvi primjer smatra apsolutnim superlativom.

U lingvističkim leksikonima i rječnicima te u kroatističkoj literaturi apsolutni je superlativ sinonim **elativu** (Srpskohrvatski jezik 1972: 83, Gabrić-Bagarić 2007, Simeon I. 1969: 296) i **amplifikativu** (Simeon I. 1969: 296), gdje je potonji naziv i jedini put upotrijebljen. Stjepan Babić obadvama tipovima primjera (i *pun puncat* i *prepun*) daje dvočlani naziv **pojačajni pridjevi** (Babić 2002: 500), a Ranko Matasović ove prve naziva **redupliciranim pridjevima**, dodavši da “taj naziv možda nije najsretniji” (Matasović 2006: 1). U frazeologiji se pridjevske sintagme tipa *gol golcat* nazivaju **tautološkim frazeoshemama**, jednim od naziva primjenjivanih u ruskoj frazeologiji za sličnu pojavu (drugi su nazivi: frazeologizirane konstrukcije, sintaktički frazeologizmi, tipološke frazeologizirane tvorbe) (Menac 2007: 42).

Od ponuđenih naziva, za oba tipa primjera, najboljim se čini **elativ** (lat. *Elativus* – uzvišen, visok) kao “pridjevski oblik koji izražava vrlo visoku mjeru ili stupanj svojstva” (Simeon I. 1969:296), jer je jednočlan i uklapa se u semantičko-tvorbeni niz: pozitiv, komparativ, superlativ – elativ, te se njime mogu nazivati i primjeri poput (*pun*) *puncat* i

⁹ U kroatističkoj je literaturi uvriježeno mišljenje da drugi pridjev intenzivira značenje prvoga.

¹⁰ “*Dvorski trg je puncat sav*”, August Šenoa, Izabrane pjesme; “*Na stolu stajaše debela voštanica, a kraj nje staklen vrč, puncat zlatolika vina*”, August Šenoa, Zlatarevo zlato (oba su primjera iz Riznice <http://riznica.ihj.hr/>).

¹¹ Ostaje otvorenim pitanje treba li terminološki razgraničiti prefiksalne od sufiksno tvorenih.

oni poput *prepun*. S druge strane, naziv apsolutni superlativ podsjeća na stupnjevanje i time zavodi na krivi trag. Naziv pojačajni pridjev nije precizan za primjere tipa (*gol golcat* jer podrazumijeva da oni uvijek dolaze u sintagmi gdje jedan pridjev pojačava značenje drugoga, a iz oprimjerenja je razvidno da se oni sa sufiksom *-cat* mogu upotrebljavati i samostalno. Naziv reduplicirani pridjevi i sam njegov autor smatra nesavršenim, jer se njihova reduplicacija u potpunosti ne podudara sa značenjem lingvističkoga termina “reduplicacije”. Nazivi amplifikativ i tautološke frazeosheme ponuđeni su prije tridesetak godina i nisu zaživjeli, s time da potonji, kao i svi ostali dvočlani nazivi, nije jezično ekonomičan.

U daljnjem će se tekstu upotrebljavati naziv **elativ** i za sufiksally tvorene (*(pun) puncat*) i za prefiksally tvorene pridjeve koji izražavaju vrlo visoku mjeru ili stupanj svojstva. U fokusu će daljnega razmatranja biti sufiksally tvoreni elativi.

Za početak valja nabrojiti potvrđene primjere u standardnome jeziku:

*bijel bjelcat, cijel cjelcat, crn crncat, čist čistacat, gol golcat, isti istacati, jedan jedincat, kriv krivcat, mrtav mrtavcat, nov novcat, pijan (pjan) pjancat, plav plavcat, pravi pravcati, prvi prvcati*¹², *puka pukcata, pun puncat, sam samcat, sav savcat, sit sitacat, spor sporcat, star starcat, svaki svakcijati, zdrav zdravcat, zelen zelenat, živ živcat, žut žutacat.*

3. Pridjevske sintagme (elativi) tipa *gol golcat* u hrvatskome standardnom jeziku

3.1. Pravopisi

Za potrebe je ovoga rada odabrano pet pravopisa hrvatskoga jezika unazad tridesetak godina, koje su napisali različiti autori, da bi se pokazalo postoji li konzistentnost u pravopisnoj obradi elativa. Anićeve i Silićev *Pravopisni priručnik* ne sadrži ih ni u tekstu ni u pravopisnome rječniku (Anić–Silić 1986). U četvrtome izdanju *Hrvatskoga pravopisa* (Babić–Finka–Moguš 1996) elativi se ne spominju u pravopisnome tekstu, dok u rječniku imaju četiri natuknice: *bijel bjelcat; bjelcat; cijel cjelcat; cjelcat*, s time da se kod jednočlanih upućuje na dvočlane. Jednako je i u *Školskome pravopisu* (Babić–Ham–Moguš 2005), a u *Hrvatskome pravopisu* (Babić–Moguš 2010) *cjelcat* upućuje na svezu *cijel cjelcat*, te je u zasebnoj natuknici i elativ *pun puncat*. Dakle, u četirima pravopisima nalazimo svega tri primjera sufiksally tvorenih elativa i sugestiju da se upotrebljavaju u svezi, a pišu bez spojnice. S druge strane, *Hrvatski jezični savjetnik* (1999) sadrži nešto više primjera (sedam), međutim, vrlo su neujednačeno obrađeni. Jednočlani oblici kod nekih elativa upućuju na dvočlane kao obavezne oblike, a drugdje se kaže da ‘obično’ dolaze u svezi. Među jednočlanim se oblicima našlo i primjera sa sufiksally *-cit* (*gòlcit, zdràvcit*) koji katkad upućuju na obavezan oblik sa sufiksally *-cat*, a katkad se samo savjetuje da bi taj sufiks bilo bolje upotrebljavati. Vrlo je zanimljiv primjer *živcat* kojemu je pridodan i komparativ *živcàtijī*, oblik nepotvrđen drugdje u

¹² Primjer je pruzet iz Riznice (<http://riznica.ihj.hr/>): “Praisvedba označava prvu (prvu prvcatu) izvedbu nekoga djela” (Vjesnik, 14. 11. 2001).

standardnome jeziku, ali postoji u dijalektima.¹³ Najviše primjera (dvanaest) i najsustavniju pravopisnu obradu sufiksno tvorenih elativa nalazimo u *Hrvatskome pravopisu* (Badurina–Marković–Mićanović 2007). Ondje se u pravopisnome tekstu kaže da se “skupovi dvaju pridjeva – istih ili različitih korijena – od kojih je drugi tvoren sufiksom -cat ili -ovetan” pišu kao dvije riječi (isto: 158). U pravopisnome rječniku natuknicu čini jednočlani elativ, ali se uz svaki primjer upućuje na dvočlani oblik.

3.2. Gramatike

U *Gramatici hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* (Silić–Pranjeković 2007) ne spominju se sufiksno tvoreni elativi. U *Hrvatskoj su gramatici* (Barić i dr. 1997, 2. promijenjeno izdanje) oni obrađeni u poglavlju o tvorbi riječi – sufiksno tvoreni pod naslovom ‘Pojačajni pridjevi’, a prefiksno tvoreni pod naslovom ‘Uvećanice’. Za pojačajne je pridjeve rečeno da pojačavaju značenje osnovnoga pridjeva s kojim se obično upotrebljavaju. Dakle, smatra ih se zavisnima o ‘osnovnome’ im pridjevu. O pridjevskim je uvećanicama kazano da izriču svojstvo većega stupnja od onoga izrečenog osnovnim pridjevom. Važno je primijetiti da se u toj gramatici primjeri tipa *puncat* i *prepun* smatraju različitim kategorijama. U *Gramatici hrvatskoga jezika, priručniku za osnovno jezično obrazovanje* (Težak–Babić 2003, 13. promijenjeno izdanje) elativi su također obrađeni unutar ‘Tvorbe riječi’ i ponovno u dvjema kategorijama – prefiksni su pod naslovom ‘Tvorba pridjeva koji znače opskrbljenost i obilje’, a sufiksni pod naslovom ‘Tvorba pojačajnih pridjeva’. O obojima je kazano gotovo jednako kao i u prethodnoj gramatici. Općenito govoreći, u okvirima hrvatskih gramatika elativi su ponajbolje obrađeni u monografiji o tvorbi riječi u hrvatskome književnom jeziku (Babić 2002, 3. poboljšano izdanje). Poglavlje ‘Tvorba pojačajnih pridjeva’ sadrži i sufiksno i prefiksno tvorene elative te ih je nabrojeno dvanaest.

Ostaje, međutim, upitnim treba li elative obrađivati u gramatičkome poglavlju tvorbe riječi ili morfologije. Ako ćemo se voditi time da dodavanjem sufiksa -cat pridjevu nastaje nova riječ koja ima vlastitu sklonidbu, opravdano ih je obrađivati unutar tvorbe riječi, ali što je onda s komparativima i superlativima? I oni imaju vlastitu sklonidbu pa se unatoč tomu (iz tradicijskih razloga) najčešće obrađuju u morfologiji.¹⁴ O tome na

¹³ Između ostaloga, i radi mogućnosti objašnjenja toga primjera, pokazalo se je da bi istraživanje bilo dobro proširiti na hrvatska narječja. Budući da postoji najviše čakavskih dijalektnih rječnika, u ovome će se radu staviti naglasak na čakavske elative: koliko su zastupljeni, kojim se sufiksima tvore, koji ih pridjevi tvore te kako su u rječnicima obrađeni.

¹⁴ U novije vrijeme Sanja Vulić uvrštava tvorbu komparativa i superlativa u gramatičko poglavlje o tvorbi riječi (*Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika* 2003: 341, 345), a ranije je slično postupao i Julije Benešić obrađujući komparative (ne uvijek dosljedno) unutar vlastite natuknice u *Rječniku hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do I. G. Kovačića*, sv. 1 – 12, Zagreb, Globus i JAZU, 1985.–1990. (prema Nikolić-Hoyt 2010: 71). O problemu obrade komparacijskih stupnjeva Stjepan Babić kaže: “katkad dakako nije lako razlikovati da li je dodavanjem morfema nastala nova riječ ili je to drugi oblik iste riječi. Tako se npr. u gramatikama iz praktičnih razloga komparativ i superlativ (*krásniji*, *nájkrásniji*) smatraju oblicima riječi u pozitivu (*krásan*), ali po tome što svaka ima svoju sklonidbu zapravo su nove riječi i mogle bi se ubrojiti u tvorbu, kao što se npr. ubraja pojačavanje svojstva sa *pre-* (*prekrásan*).” (Babić 2002: 24).

kojoj će se jezičnoj razini obrađivati ovisi i to hoće li u rječnicima imati vlastitu natuknicu ili će se opisivati unutar natuknice pridjeva od kojega su tvoreni. Radi sustavnosti i dosljednosti, elative bi valjalo obrađivati na jednak način – u tvorbi riječi.

3.3. Rječnici

Istražujući način obrade elativa u rječnicima hrvatskoga standardnog jezika, ponajviše nas zanima koliko ih je obrađeno, imaju li vlastitu natuknicu, imaju li označen registar te kako se pišu – kao dvije riječi ili kao polusloženice. Iz tablice je razvidno sljedeće: najviše ih je deset zabilježeno u pojedinome rječniku, najčešće su obilježeni oznakom *razg.* (razgovorno) ili *eksp.* (ekspresivno), najčešće su obrađeni u natuknici pridjeva od kojega se tvore (vlastite natuknice imaju *puncat*, *jedincat* i *novcat*) i najčešće se pišu kao dvije riječi. 'Najčešće' ne znači 'sustavno'. Od dvadeset i šest potvrđenih sufiksno tvorenih elativa, u rječnicima hrvatskoga standardnog jezika, obrađuje ih se tek desetak. Jedni su obrađeni kao općenit, neobilježen leksik, a drugi pripadaju jedino razgovornomu funkcionalnom stilu. Jedni imaju vlastitu natuknicu, a drugi ne. Jedni se pišu kao dvije riječi, a drugi poput polusloženica.

	Veliki rječnik hrvatskoga jezika (Anić i dr. 2004)	Rječnik hrvatskoga jezika (Šonje i dr. 2000)	Enciklopedijski rječnik hrvatskoga jezika (Anić i dr. 2002)
1. bijel bjelcat	bijêl bjelcat, razg. – pojačano značenje – vrlo bijel, potpuno bijel		
2. cijel cjelcat	cijêl cjelcat – pojačano značenje cijel – potpuno cijel		
3. crn crncat		cřn crncat – jako, naglašeno crn	
4. gol golcat	gôl golcat eksp. gol	gôl golcat – posve gol	
5. isti istacat	îsti istacati, razg. (pojačano) potpuno isti, upravo takav, baš takav kao pljunut, pljunuti taj		îsti istacati, razg. (pojačano) potpuno isti, upravo takav, baš takav kao pljunut, pljunuti taj
6. jedan jedincat	jedincat eksp. koji je jedini; jedinit	jedincat raz. – jedini	jedincat – i jedinit: pod jedan – eksp. koji je jedini
7. nov novcat	nôv novcat – pojačano za potpuno nov neupotrebljavan I samo nôvcat pojačano značenje za sasvim nov	nôv novcat – posve nov	nôv nôvcat – pojačano za potpuno nov, neupotrebljavan

	Veliki rječnik hrvatskoga jezika (Anić i dr. 2004)	Rječnik hrvatskoga jezika (Šonje i dr. 2000)	Enciklopedijski rječnik hrvatskoga jezika (Anić i dr. 2002)
8. prav pravcat	prāvcat, v. prav + samostalna natuknica	prāv pravcat – zaista pravi	prāv prāvcat – raz. za pojačavanje – često pojačano pravi pravcati
9. pun puncat	pùn puncat – prepun, krcat + pun puncat (pojačano) pun do krajnjih granica – u istoj natuknici	pũncāt – pun do vrha; pun puncat – pun koliko je najviše moguće; posve pun	pùn puncat – prepun, krcat
10. zdrav zdravcat	zdrav-zdravcat potpuno zdrav + zdrāvcat naglašeni oblik pridjeva zdrav (vlastita natuknica)	zdrāv zdravcat – posve zdrav	zdrāv-zdravcat – koji je zdrav; zdrāvcat – naglašeni oblik pridjeva zdrav
11. živ živcat	živcat – naglašeni oblik pridjeva živ, obično udvojeno živ-živcat		živcat – naglašeni oblik pridjeva živ, obično udvojeno živ-živcat

3.4. Frazeologija

Posljednja jezična razina na kojoj se obrađuju sufiksarno tvoreni elativi jest leksikologija, odnosno frazeologija. Nazivajući ih pridjevskim frazeoshemama ili samo frazemima, neki ih frazeolozi opisuju kao izričaje koji imaju ustaljen oblik i slijed sastavnica, međutim, zato jer nemaju desemantizaciju sastavnica, koja je inače uobičajena kod frazema u užem smislu, smatraju ih izričajima koji zaslužuju “poseban tretman, pa i naziv” (v. Menac 2007: 42). S obzirom na to, nejednako su zastupljeni u frazeološkim rječnicima. U Matešićevu rječniku nema nijednoga primjera (Matešić 1982), u Hrvatskome su frazeološkom rječniku (Menac–Fink–Arsovski–Venturin 2003) četiri primjera, dok ih je u Bibliografiji hrvatske frazeologije, tj. na CD-u s popisom frazema analiziranih u znanstvenim i stručnim radovima (Fink–Arsovski–Kovačević–Hrnjak 2010) desetak. Možemo zaključiti da ni u frazeologiji, kao ni u pravopisima, gramatikama i rječnicima hrvatskoga standardnog jezika, elativi nemaju čvrst položaj i njihova obrada nije sustavna.

4. Pridjevske sintagme (elativi) tipa *gol golcat* u čakavskome narječju

Za potrebe istraživanja elativa u čakavskome narječju¹⁵ pregledano je trideset i osam rječnika čakavskih govora od kojih su neki znanstveni, a drugi amaterski radovi međusobno se razlikujući u obimu, leksikografskoj obradi natuknica, (ne)akcentuiranosti

¹⁵ Sintetski prikaz čakavskoga narječja (granice i prostiranje, podjelu na dijalekte, jezične osobitosti dijalekata) vidi u Brozović / Ivić, *Jezik, srpskohrvatski / hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod “Miroslav Krleža”, Zagreb, 1988. i u Josip Lisac, *Hrvatska dijalektologija 2. Čakavsko narječje*, Golden

riječi, te u odabiru riječi za rječnički korpus. Budući da su rječnici nerazmjerno raspoređeni po dijalektima (npr. govori buzetskoga, jugozapadnoga istarskog i lastovskoga dijalekta imaju vrlo malo rječnika, a govori srednjočakavskoga i južnočakavskoga dijalekta imaju ih po dvadesetak) i zato jer je većina rječnika obimom mala ili manja (gdje je naglasak na prikupljanju 'starinskih' riječi, a ne na morfologiji ili tvorbi), na temelju tih izvora ne možemo govoriti općenito o zastupljenosti elativa u govorima čakavskoga narječja. Međutim, prikupljeni nam primjeri mogu pokazati na koji su način elativi obrađeni u dijalektnim rječnicima, koji ih pridjevi mogu tvoriti i kojim se sve sufiksima dadu tvoriti.

a) U rječnicima govora buzetskoga, jugozapadnoga istarskog i lastovskoga dijalekta nema potvrđenih sufiksialno tvorenih elativa.

b) U rječnicima sjevernočakavskoga dijalekta potvrđen ih je malen broj. U Orbanićima *biêl bielcât* pod natuknicom *bielcât*; u Rukavcu: *gôlcât* pod istom natuknicom; u Bakarcu / Škrljevu: *puncât* pod natuknicom *pûn*. Ipak, podaci s terenskih istraživanja pokazuju da u govorima postoji mnogo više elativa, npr. u Crikvenici se kaže *cêl cêlcât*, *gôl gôlcât*, *nôv novcât*, *prâvi prâvcâti*, *sâm sâmccât*.¹⁶

c) Prema rječnicima srednjočakavskih govora, elativi se u tim govorima mogu tvoriti ovim sufiksima:

-cat: Grobnik (*gôl gôlcât*), Novi Vinodolski (*sâm samcât*), Senj (*bêl belcât*), Kompolje (*prâv prâvcât*), Susak (*nof nofcât*), Pag (*punc^eât*), Iž (*puncât*), Kukljica (*novcât*), Sali (*celcât*)

-camenti: Senj (*belcât belcamënti*, *celcât celcamënti*)

-astiv: Iž (*suh suhâstiv*), Sali (*suhastiv*)

-cijani: Iž (*novcijâni*)

-ancijat: Kompolje (*mrtâv mrtvancijât*)

-axan: Susak (*γ^uol yolaçan*, *sux suçahan*)

U Senju se elativi, osim sufiksom *-cat*, tvore i sufiksom *-camenti*: 1. *bêl belcât*, 2. *belcât belcamënti*, s time da se potonja tvorba upotrebljava za osobito isticanje (Moguš 1966: 75). Pridjev sa sufiksom *-cat* u drugome se primjeru ponaša poput pozitivna, dok je onaj sa sufiksom *-camenti* elativ. U Senju i pridjev *suh* može tvoriti elativ (*sûh suhcât*) iako ne završava na sonant nego na frikativ. Iški i saljski govor također poznaju elativ pridjeva *suh*, ali ga ne tvore sufiksom *-cat* već sufiksom *-astiv* (*suh suhastiv*). Vrlo je zanimljivo da je u Salima moguće umetnuti glagolsku klitiku među članove pridjevske sintagme ("Ću ti pokupiti vaj vrdakol ča si vrgla na sušilo? Suh je suhastiv.") (Piasevoli 1993: 342), jer je jedino u tome rječniku zabilježena takva pojava.

Izuzetno je važan kuklički primjer *novcât* (vlastita rječnička natuknica) koji ima mogućnost komparacije (*novcat novcatiji*) te ga ne možemo smatrati elativom već

marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. gdje u potonjoj knjizi nakon obrade pojedinoga dijalekta slijedi iscrpna bibliografija radova o tome dijalektu.

¹⁶ Na crikveničkim dijalektološkim podacima zahvaljujem Martini Bašić i njezinim informantima.

pozitivom, kao i senjski primjer. Uz elative tvorene sufiksima *-cat* i *-astiv*, na Ižu je potvrđen i primjer sa sufiksom *-cijani* (*novcijãni*). Drugi su sufiksi, uz *-cat*, potvrđeni i u Kompolju: *-ancijat* (*mrtãv mrtvancijãt*) te na Susku: *-aŕan* (*ɣ^ool ɣolaŕan, suŕ suŕahan, sâm samaŕan, c^{el} celaŕan, b^{el} belaŕan, zdraf zdravaŕan, tvart tvardaŕan, čist čišćaŕan, tašč tašćaŕan* ('potpuno prazan'), *čãrn čarnaŕan*), gdje je potvrđen i primjer tvorbe elativa dodavanjem sufiksa *-cat* pridjevu koji završava velarnim *h*: (*nãŕ nãŕcat*) (Hamm, Hraste, Guberina 1956: 112).

Možemo zaključiti da su u rječnicima srednjočakavskih govora najčešće obrađeni elativi tvoreni od pridjeva *nov*, *pun*, *sam*, *gol* i *bijel*. Najviše je potvrda elativa tvorenih sufiksom *-cat*, ali u tvorbi sudjeluju i drugi sufiksi. U tome dijalektu elativ mogu tvoriti, uz jednosložne pridjeve na sonant, i jednosložni pridjevi koji završavaju na frikativ ili velar. Najviše je primjera zastupljeno u rječnicima kompolskoga, senjskoga, susačkoga i vinodolskog govora. U dijalektnim rječnicima srednjočakavskih govora, kao i u standardnome jeziku, ne postoji sustavna obrada elativa i negdje su obilježeni kao frazemi, a drugdje ne, obrađuju se ili unutar natuknice pridjeva od kojega se tvore, ili imaju vlastitu natuknicu.

d) U rječnicima južnočakavskih govora potvrđeni su ovi sufiksi u tvorbi elativa:

-cat: Vrgada (*zdravcãt*), Trogir (*puncãt*), Kaštela (*cilcat*), Split (*cilcat*), Brač (*samcãt*), Korčula (*cilcat*), Vis (*pravcãt*) // *-cot*: Brač (*cilcôt*), Vis (*jedincôti*)

-catan: Korčula (*novcãtan*)

-cast: Zlarin (*sâm samcãst*), Trogir (*puncãst*), Kaštela (*cilcast*), Split (*pũncast*), Brač (*cilcãst*), Vis (*cilcãst*) // *-cost*: Vis (*jedincôsti*)

-ast: Kaštela (*čist čistast*), Split (*čistast*)

-at: Kaštela (*čist čistat*)

-astiv: Vrgada (*golãstiv*)

-en: Trogir (*nòvẽn*), Split (*novẽn*)

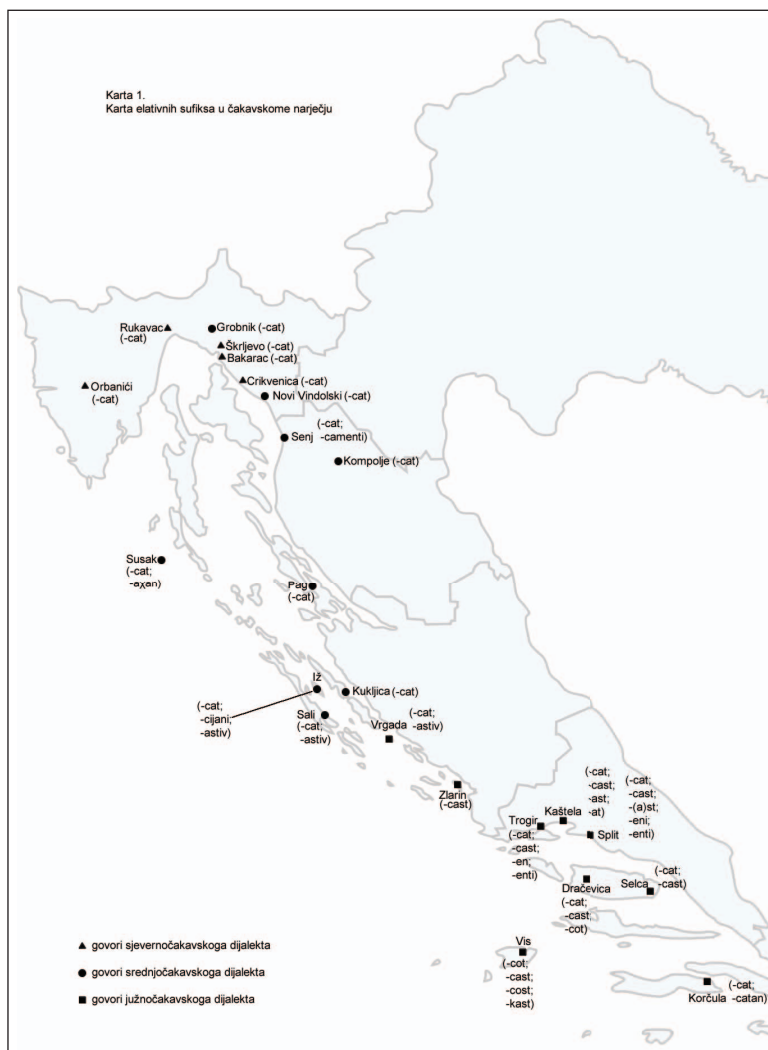
-enti: Trogir (*nòvẽnti*), Split (*novẽnti*)

-kast: Vis (*bil bilkast*)

Južnočakavski govori dijele samo dva sufiksa za tvorbu elativa sa srednjočakavskima, i to *-cat* (koji je općenito najrašireniji) i *-astiv* (na Vrgadi koja je i geografski vrlo blizu srednjočakavskim govovima). Ostalih sedam sufikasa potvrđeno je jedino u rječnicima južnočakavskih govora, obično na malenome broju primjera. Autori rječnika elative smatraju frazemima, superlativima ili čak komparativima pridjeva (npr. *Ričnik selaškega govora*). Obrađuju ih unutar vlastite natuknice ili pod natuknicom pridjeva od kojega se tvore. Među potvrdama iz rječnika južnočakavskih govora najzanimljivije su značenjske nijanse ovisne o tome je li elativ jednočlan ili dvočlani izraz, i o tome kojim je sufiksom tvoren (u slučaju da ih u govoru supostoji više). U Kaštelima i Splitu jednočlani izraz *pũncat* / *pũncat* znači 'potpuno pun', dok dvočlani *pun puncat* znači 'prepun' (vjerojatno pre-pun), a u Korčuli *nòvcat* znači 'koji je potpuno nov', dok je

novčatan 'koji je naglašeno nov'. Još je jedna zanimljiva značenjska razlika uočena u korčulanskom govoru. Naime, tamo sintagma *cīl cīlcat* znači pojačanje značenja pridjeva 'cijel' u smislu količine, a sintagma *cīli bogòviti* pojačanje značenja istoga pridjeva u smislu vremena.

Dakle, ni u rječnicima južnočakavskih govora ne postoji konzistentnost i sustavnost u obradi elativa, ali njihova nam je građa vrlo važna jer ipak doznajemo da elativa u brojnim govorima ima i da se tvore različitim sufiksima koji međusobno blago diferenciraju njihova značenja.

5. Zaključak

O pridjevskim sintagmama tipa *gol golcat* s obzirom na normu hrvatskoga standardnog jezika dosad se nije pisalo. U kontekstima u kojima su obrađivane te su sintagme imale različite nazive (npr. apsolutni superlativ, elativ, pojačajni pridjev, reduplicirani pridjev, tautološka frazeoshema i dr.). Najboljim se pokazao naziv *elativ* jer je jezično ekonomičan (jednočlan je), može obuhvatiti i prefiksally i sufiksally tvorene pridjeve kojima se izražava visok stupanj svojstva (*(pun) puncat* i *prepun*) te se uklapa u tvorbeno-semantički niz: pozitiv, komparativ, superlativ, elativ. Iako su elativi potvrđeni u gotovo svim funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnog jezika, u jezičnim priručnicima i rječnicima obrađen ih je manji broj. Budući da nije utvrđeno kojoj gramatičkoj razini pripadaju, obrađivalo ih se u morfologiji, u tvorbi riječi i u frazeologiji te su shodno tomu u općim rječnicima standardnoga jezika obrađeni ili u vlastitoj natuknici, ili pod natuknicom pridjeva od kojega se tvore, a u frazeološkim rječnicima ih ili ima ili nema (ovisno o autorovoj definiciji frazema). U obama tipovima rječnika obrađuje se različit broj elativa tvorenih od različitih pridjeva. U pravopisima je situacija nešto bolja te je načelno dogovoreno da se dvočlani elativi pišu kao dvije riječi (dakle bez spojnice) te da jednočlani upućuju na dvočlane.

Rječnici čakavskih govora obradom se elativa ne razlikuju bitno od onih standardnoga jezika. Budući da su dijalektni rječnici uglavnom manjega opsega, često ni ne sadržavaju elative te se na temelju njih ne može govoriti o tome u kojim se govorima, na koji način i od kojih pridjeva tvore elativi. Ipak, ekscerpirani primjeri pokazuju da su elativi vrlo živa tvorba u čakavskome narječju, da ih tvore i pridjevi koji ne završavaju nužno na sonant te da se mogu tvoriti brojnim sufiksima (iako je najviše potvrđenih elativa tvoreno sufiksom *-cat* kao i u standardnome jeziku). U čakavskim je govorima moguće da prvotni elativ postane pozitiv (dakle da izgubi funkciju pojačavanja svojstva pridjeva) te uz pridjev tvoren kojim drugim sufiksom sudjeluje u tvorbi elativa (npr. *celcāt celcamēnti* u Senju). Također, u govorima u kojima postoji niz sufiksa za tvorbu elativa dolazi do diferencijacije značenja ovisno o odabranome sufiksu.

Na razini je standardnoga jezika potrebno odlučiti u kojemu će se gramatičkome poglavlju elativi obrađivati. Bilo bi ih dobro obrađivati na tvorbenoj razini u gramatikama, a unutar vlastite natuknice u rječnicima.

S druge strane, za opću sliku elativa u čakavskome narječju valjalo bi ih bilježiti prilikom terenskih istraživanja jer je za naslutiti da ih ima znatno više no što ih je u rječnicima zabilježeno.

Izvori

- Anić, Vladimir, Josip Silić, *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Liber – Školska knjiga, Zagreb, 1986.
- Anić, Vladimir, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb, 2004.
- Babić, Stjepan, Sanda Ham, Milan Moguš, *Hrvatski školski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- Babić, Stjepan, Božidar Finka, Milan Moguš, *Hrvatski pravopis*, 4. izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- Babić, Stjepan, Milan Moguš, *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb, 2010.
- Badurina, Lada, Ivan Marković, Krešimir Mićanović, *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb, 2007.
- Barić, Eugenija i dr., *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine, Zagreb, 1999.
- Balaž, Joško, *Hrvatski dialekt u Devinskom Nuovom Selu*, Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj, 1991.
- Baldić-Đugum, Radojka, *Beside kaštelanske*, Kaštela, 2006.
- Baničević, Božo, *Rječnik starinskih riječi u Smokvici na Korčuli*, Žrnovo, 2000.
- Bjažić, Slavko, Ante Dean, *Zlarin. Kratka povijest i rječnik*, Prometej, Zagreb, 2002.
- Fink-Arsovski, Željka, Barbara Kovačević, Anita Hrnjak, *Bibliografija hrvatske frazeologije i CD s popisom frazema analiziranih u znanstvenim i stručnim radovima*, Zagreb, 2010.
- Geić, Duško, Mirko Slade Šilović, *Rječnik trogirskog čakavskog govora*, Muzej grada Trogira, Trogir, 1994.
- Grah, Elena, “O riječima u mjesnom govoru sela Krbavčići”, *Buzetski zbornik*, 30, 2004., str. 59–71.
- Houtzagers, Peter H., *The čakavian dialect of Orlec on the island of Cres*, Amsterdam, 1985.
- Hrvatska jezična riznica*, www.riznica.ihj.hr [posjet 15. 10. 2010.]
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002.
- Ivančić-Dusper, Đurđica, *Crikveniški besedar*, Adamić, Rijeka – Grobnik, 2003.
- Jurišić, Blaž, *Rječnik govora otoka Vrgade*, II, Zagreb, 1973.
- Kalogjera, Damir, Mirjana Fattorini Svoboda, Višnja Josipović Smojver, *Rječnik govora grada Korčule*, Zagreb, 2008.
- Kalsbeek, Janneke, *The čakavian dialect of Orbanići near Žminj in Istria*, Amsterdam – Atlanta, 1998.
- Krajač, Josip, “Bosiljevski govor”, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 11, Zagreb, 1999., str. 77–164.

- Kranjčević, Milan, *Ričnik gacke čakavščine: konpoljski divan*, Otočac: Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Graftrade, Rijeka, 2004.
- Kučarić Kolende, Kristo, *Rječnik starih i stranih riječi u lastovskom govoru*, Split, 2001.
- Kučarić Kolende, Kristo, *Moje lastovsko libro*, 2. izdanje, Split, 2003.
- Kustić, Nikola, *Čakavski govor grada Paga s rječnikom*, Društvo Pažana i prijatelja grada Paga u Zagrebu, Zagreb, 2002.
- Lučić, Berto, "Kastavske 'domaće' besedi", *Zbornik Kastavštine*, 5, Kastav, 1997., str. 139 – 197.
- Lukežić Iva, Sanja Zubčić, *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*, Katedra Čakavskoga sabora Grobnišćine, Rijeka, 2007.
- Magner, Thomas, Dunja Jutronić, *Rječnik splitskog govora. A Dictionary of Split Dialect*, Durieux, Zagreb, 2004.
- Mahulja, Ivan, *Rječnik omišaljskog govora*, RINAZ, Rijeka – Omišalj, 2006.
- Maričić Kukljičanin, Tomislav, *Rječnik govora mjesta Kukljica na otoku Ugljanu*, Matica hrvatska Zadar, Zadar, 2000.
- Martinović, Žarko, *Rječnik iškoga govora*, Gradska knjižnica Zadar, Zadar, 2005.
- Matešić, Josip, *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1982.
- Matoković Dobrila, Berezina, *Ričnik velovareškoga Splitsa*, Split, 2004.
- Medica, Anton, "Jen miljar radoških besed (Tisuću riječi govora sela Račja Vas)", *Buzetski zbornik*, 30, 2004., str. 287–321.
- Menac, Antica, Željka Fink-Arsovski, Radomir Venturin, *Hrvatski frazeološki rječnik*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2003.
- Mohorovičić-Marčinić, Franjo, *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*, Adamić, Rijeka – Opatija – Matulji, 2001.
- Milevoj, Marijan, *Gonan po naše. Rječnik labinske čakavice*, Labin, 2006.
- Moguš, Milan, Maja Bratanić, Marko Tadić, *Hrvatski čestotni rječnik*, Školska knjiga – Zavod za lingvistiku FF, Zagreb, 1999.
- Moguš, Milan, *Senjski rječnik*, HAZU – Matica hrvatska Senj, Zagreb – Senj, 2002.
- Perušić, Marinko, *Rječnik čakavsko-kajkavskih govora karlovačko-dugoreškog kraja*, Karlovac, 1993.
- Petrić, Željko, *Splitski rječnik*, Naklada Bošković, Split, 2008.
- Piasevoli, Ankica, *Rječnik govora mjesta Sali na Dugom otoku oliti libar saljski besid*, Matica hrvatska Zadar, Zadar, 1993.
- Radišić, Tonko, *Ta lipa spliska rič*, Škuna, Split, 2002.
- Radulić, Ladislav, *Rječnik rivanjskoga govora*, Matica hrvatska Zadar, Zadar, 2002.
- Ribarić, Josip, *O istarskim dijalektima*, Pazin, 2002.

- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, I-XXIII, JAZU, Zagreb, 1880–1976.
- Roki-Fortunato, Andro, *Knjiga viškoga govora*, Toronto, 1997.
- Ružić Sudčev, Šime, *Pičan i pičionski govor*, Histria – Croatica, Pula, 1999.
- Selman, Alexander, *Mali funtanjanski rječnik*, Funtana, 2006.
- Silić, Josip, Ivo Pranjković, *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, 2. izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
- Sokolić-Kozarić, Josip, Gojko Sokolić-Kozarić, *Rječnik čakavskog govora Novog Vinodolskog*, Rijeka – Novi Vinodolski, 2003.
- Šimunović, Petar, *Rječnik bračkih čakavskih govora*, Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2. dopunjeno i popravljeno izdanje, Zagreb, 2009.
- Šonje, Jure i dr., *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga, Zagreb, 2000.
- Takač, Ferdinand, *Rječnik sela Hrvatski Grob*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2004.
- Težak, Stjepko, “Ozaljski govor”, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, Zagreb, 1981., str. 203–428.
- Turčić, Branko, *Sedmošojani: prvi čakavski rječnik*, Adamić, Rijeka, 2002.
- Turina, Zvonimir, Anton Šepić, *Rječnik čakavskih izraza (područje Bakarca i Škrljeva)*, Rijeka, 1977.
- Vážny, Václav, “Čakavské nářečí v slovenskem Podunají”, *Sbornik Filosoficki fakulty University Komenskeho v Bratislave V*, Bratislava, 47, 1927., br. 2, str. 133–203.
- Velčić, Nikola, *Besedar bejske tramuntane*, Adamić, Mali Lošinj – Beli – Rijeka, 2003.
- Vivoda, Nataša, “Govor Sluma”, *Buzetski zbornik*, 27, 2001., str. 217–247.
- Vuković, Siniša, *Ričnik selaškega govora*, Split, 2001.
- Vulić, Sanja, Jela Maresić, “Rječnik govora Novoga Sela u Gradišću u Austriji”, *Panonska ljetna knjiga*, Güttenbach (Pinkovac), 1998., str. 496–527.
- Vulić, Sanja, Bernardina Petrović, “Govor Hrvatskoga Groba u Slovačkoj”, *Korabljica*, 5, 1999., str. 1–120.

Literatura

- Babić, Stjepan, *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, Velika hrvatska gramatika, 3. poboljšano izdanje, HAZU – Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2002.
- Barić, Eugenija i dr., *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
- Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki*, Ljubljana, 1998.
- Brozović, Dalibor, Pavle Ivić, *Jezik, srpskohrvatski / hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1988.

- Budja, Jurica, "Kaleidoskop hrvatske antroponomastike" (Petar Šimunović, Hrvatska u prezimenima, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2008.), *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, 2010., str. 470–475.
- Damjanović, Stjepan, *Staroslavenski jezik*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2005.
- Gabrić-Bagarić, Darija, "Govorničke figure u djelu 'Sedam trubli za probuditi grešnika na pokoru' fra Pavla Papića (1649.)", 2007., <http://www.hrvatskiplus.org> [Posjet 20. 12. 2009.]
- Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika, skupina autora, Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov, Željezno, 2003.
- Hamm, Josip, Mate Hraste, Petar Guberina, "Govor otoka Suska", *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 1, Zagreb, 1956., str. 7–213.
- Ivić, Milka "O pridevskim obrazovanjima tipa *pun punctat*" u knjizi: *O zelenom konju: Novi lingvistički ogleđi*, Slovoğraf, Beograd, 1995., str. 319–331.
- Juričan, Dario, "Ptiću, priča", *Večernji list*, 3.10.1999.
- Lisac, Josip, *Hrvatska dijalektologija 2. Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.
- Lukežić, Iva, *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990.
- Lukežić, Iva, *Trsatsko-bakarska i crikvenička čakavština*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1996.
- Lukežić, Iva, Marija Turk, *Govori otoka Krka*, Libellus, Crikvenica, 1998.
- Marković, Ivan, "Repeticija i reduplikacija u hrvatskome", *Suvremena lingvistika*, 2007., br. 64, str. 141–157.
- Marković, Ivan, "Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija", *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, 2009., str. 217–241.
- Marković, Ivan, *Uvod u pridjev*, Disput, Zagreb, 2010.
- Matasović, Ranko, "Reduplicirani pridjevi u hrvatskome jeziku" (rukopis)
- Matasović, Ranko, *Uvod u poredbenu lingvistiku*, Matica hrvatska, Zagreb, 2001.
- Menac, Antica, *Hrvatska frazeologija*, Knjigra, Zagreb, 2007.
- Moguš, Milan, "Današnji senjski govor", *Senjski zbornik*, Senj, 1966., br. 2, str. 5–152.
- Nikolić-Hoyt, Anja, "Uz dovršavanje Benešićeva rječnika", *Filologija*, 55, 2010, str. 61–87.
- Simeon, Rikard, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, I-II, Matica Hrvatska, Zagreb, 1969.
- Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV, JAZU, Zagreb, 1971–1974.
- Srpskohrvatski jezik* (1. tom Enciklopedijskoga leksikona), Interpres, Beograd, 1972.
- Težak, Stjepko, Stjepan Babić, *Gramatika hrvatskoga jezika. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, 13. popravljeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 2003.

Vulić, Sanja, "Književnost za djecu na vrbničkoj čakavštini (Marinka Matanić Polonijo, Letrat našega Macana; Ivana Brlić Mažuranić, Priče iz davnine, Rad na vrbničkoj čakavštini Marija Trinajstić Božić)", *Čakavska rič*, 37, 2009., br. 1-2, str. 182–190.

SUMMARY

Bojana Marković

ADJECTIVE SYNTAGMS OF THE *GOL GOLCAT* TYPE IN LANGUAGE MANUALS AND DICTIONARIES OF THE CROATIAN STANDARD LANGUAGE AND THE ČAKAVIAN DIALECT GROUP

This paper discusses adjective syntagms such as *gol golcat*, focussing on their status within the Croatian standard language and the way they are analyzed in various language manuals (orthographies, grammars, and articles on phraseology, as well as general, phraseological, and dialect dictionaries). It also analyzes the different terms that have been used until now for this type of adjective syntagm. The study is based on examples from a manual and a dictionary of the Croatian standard language, as well as from Čakavian dialect dictionaries. The examples reveal that such dictionaries are often not systematically edited and that they often use several different expressions for the same grammatical concept. It is suggested that syntagms of the *gol golcat* type should be called elatives, and that they should be processed on the word formation level in grammars and treated under their own headword in dictionaries.

Key words: *adjective syntagms such as gol golcat; elatives; language manuals; Croatian standard language; Čakavian dialect*